

**ЗАБРУДНЕННЯ МОРСЬКОГО ПРОСТОРУ:
ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ****MARINE POLLUTION: SOME ASPECTS OF LEGISLATIVE REGULATION**

Колпаков В.К., д.ю.н., професор,
завідувач кафедри конституційного та адміністративного права
Запорізький національний університет

Курінний Є.В., д.ю.н., професор,
професор кафедри конституційного та адміністративного права
Запорізький національний університет

Шарая А.А., д.ю.н., доцент,
професор кафедри конституційного та адміністративного права
Запорізький національний університет

У статті дослідження окремі аспекти законодавчого регулювання забруднення морського простору. Вказано, що морський простір – це величезна, різноманітна, динамічна, складна область з певними екологічними проблемами. На морське середовище чиниться постійний тиск з боку конфліктуючих видів діяльності, включаючи аквакультуру, сільське господарство, рибальство, урбанізацію, промисловий розвиток, судноплавство, охорону природи та туризм. Масштаб окремих проектів розвитку цивілізації є подекуди безпрецедентними, що зумовлює все більше проблем правового регулювання.

Констатовано, що законодавство у сфері регулювання морського простору, як правило, фрагментоване, складне і недостатньо вивчене. Огляд наукової та спеціальної літератури виявив приклади суперечливих та неоднозначних підходів та законодавчих ініціатив щодо охорони морського простору та питань юридичної відповідальності у цій сфері. Основними джерелами забруднення морського простору є судноплавство, скидання сміття та забруднюючих речовин, наземна діяльність та діяльність на морському дні. Ця робота, однак, обмежується забрудненням, що виникає в результаті розвідки та експлуатації різних корисних копалин, особливо в результаті морського буріння та суміжної діяльності, хоча забруднення може відбуватися на ділянці морського дна та дна океану, а також у їхніх надрах, що виходять за межі національної юрисдикції.

Зроблено висновок, що потенційним забудовникам рекомендується якомога раніше обговорити свої пропозиції з відповідними органами планування. Орган планування повинен бути в змозі визначити, чи може пропозиція перейти безпосередньо до офіційної заявки на планування, чи забудовник повинен перейти до непередбачених, але структурованих консультацій з оцінки впливу на довкілля перед подачею заявки. Існує також можливість, що орган планування рекомендуватиме прямий перехід до формального скринінгу/визначення обсягу або навіть безпосередньо до формального визначення обсягу. Структурований процес консультацій перед подачею заявки, якщо він використовується, є можливістю для розробника визначити основні обмеження та потенційні проблеми, пов'язані з розробкою. До цього процесу мають бути залучені ключові зацікавлені сторони, однак обсяг обговорень буде варіюватися залежно від пропозицій.

Ключові слова: морський простір, забруднення, міжнародний досвід, законодавче регулювання.

The article examines certain aspects of legislative regulation of maritime pollution. It is indicated that the maritime space is a huge, diverse, dynamic, complex area with certain environmental problems. The marine environment is under constant pressure from conflicting activities, including aquaculture, agriculture, fishing, urbanisation, industrial development, shipping, nature conservation and tourism. The scale of certain civilisation development projects is sometimes unprecedented, which leads to an increasing number of legal regulation problems.

It is stated that legislation in the field of maritime space regulation is generally fragmented, complex and insufficiently studied. A review of scientific and specialised literature has revealed examples of contradictory and ambiguous approaches and legislative initiatives to maritime space protection and issues of legal liability in this area. The main sources of marine pollution are shipping, dumping of garbage and pollutants, land-based activities and seabed activities. This work, however, is limited to pollution arising from the exploration and exploitation of various minerals, especially from offshore drilling and related activities, although pollution can occur on the seabed and ocean floor and in their subsoil beyond national jurisdiction.

It concludes that potential developers are advised to discuss their proposals with the relevant planning authorities as early as possible. The planning authority should be able to determine whether the proposal can proceed directly to a formal planning application or whether the developer should proceed to an unannounced but structured pre-application environmental impact assessment consultation. There is also the possibility that the planning authority may recommend a direct progression to formal screening/scoping or even a direct progression to formal scoping. The structured pre-application consultation process, if used, is an opportunity for the developer to identify the main constraints and potential issues associated with the development. Key stakeholders should be involved in this process, but the scope of discussions will vary depending on the proposal.

Key words: maritime space, pollution, international experience, legislative regulation.

Морський простір – це величезна, різноманітна, динамічна, складна область з певними екологічними проблемами. На морське середовище чиниться постійний тиск з боку конфліктуючих видів діяльності, включаючи аквакультуру, сільське господарство, рибальство, урбанізацію, промисловий розвиток, судноплавство, охорону природи та туризм. Масштаб окремих проектів розвитку цивілізації є подекуди безпрецедентними, що зумовлює все більше проблем правового регулювання [1].

Законодавство у сфері регулювання морського простору, як правило, фрагментоване, складне і недостатньо вивчене. Огляд наукової та спеціальної літератури вия-

вив приклади суперечливих та неоднозначних підходів та законодавчих ініціатив щодо охорони морського простору та питань юридичної відповідальності у цій сфері.

Стаття 1 (4) Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 року (UNCLOS) визначає забруднення морського простору як «занесення людиною прямо чи опосередковано речовин або енергії в морське середовище, що може призвести до створення живих ресурсів, небезпеки для здоров'я людей, перешкоджання морській діяльності, включаючи рибальство та інше законне використання моря, погіршення якості використання морської води та зменшення зручностей». До цього визначення

UNCLOS група експертів з наукових аспектів забруднення моря (GESAMP) у 1969 році визначала «забруднення» як «внесення людиною, прямо чи опосередковано, речовин або енергії в морське середовище, що призвело до шкідливого впливу на морську діяльність, таку як рибальство та інші живі ресурси, погіршення якості та використання морської води, та зменшення зручностей». З цього визначення можна зробити висновок, що UNCLOS приймає модифіковану версію визначення GESAMP.

Основними джерелами забруднення морського простору є судноплавство, скидання сміття та забруднюючих речовин, наземна діяльність та діяльність на морському дні. Ця робота, однак, обмежується забрудненням, що виникає в результаті розвідки та експлуатації різних корисних копалин, особливо в результаті морського буріння та суміжної діяльності, хоча забруднення може відбуватися на ділянці морського дна та дна океану, а також у їхніх надрах, що виходять за межі національної юрисдикції [2].

По суті, оцінка впливу на довкілля є засобом виявлення, прогнозування та оцінки впливу на навколишнє середовище запропонованого заходу з розвитку та його альтернатив до того, як буде прийнято рішення про його реалізацію. Мета полягає в тому, щоб інтегрувати оцінку впливу на довкілля у стандартну, попередню техніко-економічну оцінку та проектну діяльність, які проводяться для перевірки того, чи відповідатиме пропозиція її цілям. Проводячи роботи з оцінки такого впливу паралельно з цими дослідженнями, можна виявити значні негативні наслідки (і ті, які є корисними) і «спроєкувати», наскільки це можливо, шкідливі наслідки. Результатом будь-якого аналізу має бути пропозиція, яка за своєю конструкцією та способом будівництва чи експлуатації є «екологічно чистою», оскільки її екологічні наслідки є прийнятними, а будь-яке погіршення стану навколишнього середовища навряд чи викличе порушення. Таким чином, оцінка впливу на навколишнє середовище є профілактичним інструментом.

Оцінка впливу на навколишнє середовище – це оцінка ймовірного позитивного та/або негативного впливу проекту, який може мати на навколишнє середовище; це процес виявлення, прогнозування, оцінки та пом'якшення біофізичних, соціальних та інших відповідних наслідків пропозицій щодо розвитку до прийняття основних рішень та прийняття зобов'язань.

Основні принципи найкращої практики у процесі оцінки впливу на навколишнє середовище полягають у тому, що ця діяльність має бути цілеспрямованою, практично значущою, економічно вигідною, ефективною, адаптивною, партисипативною, міждисциплінарною, достовірною, інтегрованою, прозорою та систематичною. Процес найкращої практики оцінки впливу на навколишнє середовище повинен включати:

- 1) скринінг – щоб визначити, чи повинна пропозиція підлягати оцінці, і якщо так, то на якому рівні деталізації.
- 2) визначення обсягу – для визначення важливих питань та наслідків та встановлення технічного завдання;
- 3) експертиза альтернатив – для встановлення кращого або найбільш екологічно обґрунтованого варіанту досягнення цілей пропозиції;
- 4) аналіз впливу – для виявлення та прогнозування ймовірних екологічних, соціальних та інших пов'язаних з цим наслідків;
- 5) пом'якшення наслідків та управління впливом – для встановлення заходів, необхідних для уникнення, мінімізації або компенсації прогнозованих несприятливих впливів та, у разі необхідності, для включення їх до плану або системи управління навколишнім середовищем;
- 6) оцінка значущості – для визначення важливості залишкових впливів, які не можуть бути пом'якшені;
- 7) підготовка заяви про вплив на навколишнє середовище (EIS) або звіту – для документування впливу про-

позиції, значущості наслідків, занепокоєння зацікавленої громадськості та громад, на які вплинула пропозиція;

8) огляд ЕІС – щоб визначити, чи відповідає звіт його технічному завданню, чи надає задовільну оцінку пропозиції (пропозицій) та містить інформацію, необхідну для прийняття рішень;

9) прийняття рішення – схвалити або відхилити пропозицію та встановити умови для її реалізації;

10) подальші дії – для забезпечення дотримання умов затвердження; моніторинг наслідків розробки та ефективності заходів щодо пом'якшення наслідків; і, за необхідності, проведення екологічного аудиту та оцінки процесу для посилення майбутніх заходів ОБНС та заходів щодо пом'якшення наслідків та оптимізації управління навколишнім середовищем.

Загалом такого алгоритму дій дотримуються в ЄС, США та Австралії, але існують величезні відмінності в національних системах у всьому світі. Сучасна найкраща практика полягає в тому, щоб мати структуру законодавства, політику та керівні принципи, ризик-орієнтований підхід, довгострокові прості дозволи, тематичний моніторинг та партнерський підхід [3].

Варто вказати, що більшість проєктів з оцінки впливу на довкілля у морському просторі виявляють дуже низький інтерес громади, і їх дуже багато. Зокрема 28 потенційно значущих напрямів окреслено на сьогодні відповідно до Закону Австралії про охорону навколишнього середовища та збереження біорізноманіття. Так, Управління морського парку Великого Бар'єрного рифу управляє невеликою територією Австралії і тільки у 2017 році оцінило близько 700 морських пропозицій.

Оскільки штати та місцеві ради також приймають рішення, які впливають на морське середовище, дуже ймовірно, що щороку приймається 100 важливих рішень і, можливо, 10 000 або більше незначних рішень з оцінки впливу на довкілля, які впливають на морський простір в Австралії. Цілоком ймовірно, що аналогічну або більшу кількість рішень щодо морської оцінки впливу можуть бути в Європі, Азії та Америці. Практично всі вони, пов'язані з проектом, фокусуються на зовнішньому середовищі, тобто навколишньому середовищі за межами ділянки.

До міжнародних конвенцій про боротьбу із забрудненням морського середовища щодо оцінки впливу на навколишнє середовище відносяться:

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права (UNCLOS), 1982 р., відповідно до якої, дві морські зони знаходяться поза національною юрисдикцією, а саме: відкрите море та міжнародна зона морського дна («територія»). Їхні правові режими суттєво відрізняються від правових режимів територій, що перебувають під національною юрисдикцією. У Частині VII Конвенції також визнається, що свобода відкритого моря здійснюється на умовах, встановлених нею та іншими нормами міжнародного права, і з належним урахуванням інтересів інших держав у здійсненні ними свободи відкритого моря, а також з належною повагою до прав, передбачених цією Конвенцією стосовно діяльності на певній території.

Правовий режим території, яка включає морське дно і дно океану та їх надра, що знаходяться поза межами національної юрисдикції, міститься в Частині XI та Угоді 1994 року про імплементацію Частини XI Конвенції, які передбачають, що ця територія та її ресурси є спільною спадщиною людства. Це означає, що їх розвідка і експлуатація повинні здійснюватися на благо людства в цілому, незалежно від географічного положення держав. Частина XI Конвенції закріплює, що Міжнародний орган з морського дна (ISA) повинен прийняти відповідні правила, норми та процедури для, серед іншого, запобігання, зменшення та контролю забруднення та інших небезпек для морського середовища, включаючи берегову лінію

та втручання в екологічний баланс морського середовища, приділяючи особливу увагу необхідності захисту від шкідливого впливу такої діяльності, як буріння, днопоглиблювальні роботи, земляні роботи, утилізація відходів, будівництво та експлуатація або технічне обслуговування установок, трубопроводів та інших пристроїв, пов'язаних з такою діяльністю; а також для охорони та збереження природних ресурсів території та запобігання шкоди флорі та фауні морського простору.

Міжнародне співробітництво у сфері діяльності у відкритому морі здійснюється через ряд глобальних і регіональних організацій під керівництвом Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй. Частина VII Конвенції разом з іншими глобальними та регіональними документами з охорони морського простору створює рамки, в яких держави повинні ефективно здійснювати свою юрисдикцію та контроль над суднами, що ходять під їхнім прапором у відкритому морі. Ці документи визначають права та обов'язки, яких держави повинні дотримуватися щодо своїх суден під прапором.

Частина XI Конвенції, разом з Частиною XII, забезпечують всеосяжні межі для захисту і збереження морського простору від шкідливих наслідків, які можуть виникнути в результаті діяльності в цьому районі. Стаття 192 передбачає загальний обов'язок держав захищати і зберігати морський простір. Що стосується діяльності на цій території, стаття 209 також передбачає, що відповідно до Частини XI встановлюються міжнародні правила, норми та процедури для запобігання, зменшення та контролю забруднення морського простору від діяльності на цій території. Згідно з цією статтею, держави ухвалюють закони та нормативно-правові акти для запобігання, зменшення та контролю забруднення морського простору від діяльності на цій території, здійснюваної суднами, установками, спорудами та іншими пристроями, що ходять під їхнім прапором, або їх реєстру, або що діють під їхнім керівництвом, залежно від обставин. Крім того, слід зазначити, що стаття 194 також передбачає, що держави вживають усіх заходів, необхідних для забезпечення того, щоб діяльність, яка перебуває під їхньою юрисдикцією або контролем, здійснювалася таким чином, щоб не завдавати шкоди забрудненням іншим державам та їхньому навколишньому середовищу, і щоб забруднення, яке виникає внаслідок інцидентів або діяльності, що перебуває під їхньою юрисдикцією чи контролем, не поширювалося за межі території, де вони здійснюють суверенні права. Згідно зі статтею 195, вживаючи заходів щодо запобігання, зменшення та контролю забруднення морського простору, держави повинні діяти таким чином, щоб не передавати, прямо чи опосередковано, шкоду чи небезпеку з одної території на іншу, або перетворювати один вид забруднення на інший.

У статті 206 Конвенції передбачено, що якщо держави мають достатні підстави вважати, що запланована діяльність, яка перебуває під їхньою юрисдикцією або контролем, може спричинити значне забруднення морського простору або значні та шкідливі зміни, вони повинні, наскільки це практично можливо, оцінювати потенційний вплив такої діяльності на морське середовище. Крім того, статті 205 та 206 передбачають обов'язок повідомляти звіти про результати таких оцінок шляхом їх публікації або надання через відповідні проміжки часу компетентним міжнародним організаціям, які повинні надавати їх усім державам. Можна зробити висновок, що цей обов'язок охоплює заплановану діяльність під юрисдикцією або контролем держав, яка може спричинити значні та шкідливі зміни в морському середовищі за межами національної юрисдикції.

2. Глобальні та регіональні документи, що стосуються оцінки впливу на навколишнє середовище у морських та прибережних районах. Обов'язкові та детальні поло-

ження щодо проведення оцінки впливу на довкілля існують у національному законодавстві щодо більшості територій, що знаходяться в межах національної юрисдикції. У морських районах за межами національної юрисдикції відповідні глобальні та регіональні конвенції можуть містити зобов'язання, пов'язані з такою оцінкою, але вони, як правило, є більш загальними та покладаються на імплементацію державою прапора, що призводить до змінних стандартів відповідності.

3. Конвенція про біологічне різноманіття 1992 р. містить особливу вимогу щодо проведення оцінки впливу на природне середовище для діяльності, що перебуває під юрисдикцією або контролем довірливої сторони, яка може мати значний негативний вплив на біорізноманіття – як наземне, так і морське – а також на території в межах та за межами національної юрисдикції. Згідно зі статтею 14 (1) (a) і (d), кожна сторона має:

а) запровадити відповідні процедури, що вимагають оцінки впливу на навколишнє середовище запропонованих ним проектів, які можуть мати значний негативний вплив на біологічне різноманіття, з метою уникнення або мінімізації таких наслідків та, у відповідних випадках, дозволити участь громадськості в таких процедурах;

б) у разі безпосередньої або серйозної небезпеки або шкоди, що походять з її юрисдикції або контролю, для біологічного різноманіття в межах території, що знаходиться під юрисдикцією інших держав, або в районах, що знаходяться за межами національної юрисдикції, негайно повідомляти державу, які потенційно постраждали, про таку небезпеку або шкоду, а також ініціювати дії для запобігання або мінімізації такої небезпеки або шкоди.

4. Цілі та принципи оцінки впливу на навколишнє середовище 1987 р. Програми ООН з навколишнього середовища, які передбачають, що держави не повинні здійснювати або дозволити діяльність без попереднього розгляду на ранній стадії їх впливу на навколишнє середовище. Цей принцип призначений для застосування до всіх компонентів глобального навколишнього середовища, включаючи морські та прибережні райони.

5. Конвенції про регіональні моря, які містять зобов'язання щодо проведення оцінки впливу на довкілля для діяльності, що знаходиться під юрисдикцією або контролем держав-учасниць, з потенційною можливістю «значних і шкідливих змін» морського середовища в межах зони відповідальності конвенції. Однак у більшості випадків відповідальність за розробку керівних принципів оцінки впливу, законодавства та процесів, які запобігають або мінімізують шкідливий вплив на територію конвенції, переходить до держав-учасниць за сприяння компетентних глобальних, регіональних та субрегіональних організацій. У більшості випадків це обмежить зобов'язання держав-учасниць з оцінки за діяльністю, яка має вплив на морські райони в межах національної юрисдикції, і транскордонними наслідками між державами-учасницями, хоча деякі конвенції про регіональні моря, такі як Барселонська конвенція та Конвенція OSPAR, включають у свою географічну сферу застосування території, що виходять за межі національної юрисдикції.

6. Протокол про охорону навколишнього середовища до Договору про Антарктику 1991 р. (Мадридський протокол). Діяльність в районі Договору про Антарктику (тобто на південь від 60 градусів південної широти) підлягає більш складним і багаторівневим екологічним оцінкам відповідно до Мадридського протоколу, ніж у більшості інших морських районів. Існує три рівні оцінки – рівень попередньої оцінки, початковий рівень екологічної оцінки та рівень комплексної екологічної оцінки. Попередня оцінка проводиться на національному рівні для всіх видів діяльності, що підпадають під дію Протоколу, які мають незначний або тимчасовий вплив. Якщо діяльність має не більше ніж незначний або тимчасовий вплив, повинна

бути проведена первинна екологічна оцінка, а якщо вона має більш ніж незначний або тимчасовий вплив, повинна бути проведена комплексна екологічна оцінка. Усі види діяльності, як урядові, так і неурядові, на території Договору про Антарктику підпадають під дію цих положень, за винятком рибальства, тюленів, китобійного промислу та надзвичайних операцій, оскільки вони підпадають під дію інших міжнародних документів.

7. Керівні принципи з оцінки впливу на навколишнє середовище в Арктиці 1997 р. (Арктичні рекомендації) хоча і не є юридично обов'язковими, визначають, що оцінку впливу на довкілля слід застосовувати до діяльності в Арктиці, пов'язаної з експлуатацією як відновлюваних, так і невідновлюваних природних ресурсів, громадським використанням, військовою діяльністю та розвитком інфраструктури для різних цілей і яка може спричинити значний вплив на навколишнє середовище. У рекомендаціях також зазначається, що чутливість арктичних районів може виправдати застосування нижчих порогових рівнів для оцінки впливу, які визнають чутливість арктичних районів і потенціал кумулятивного впливу. Критерії чутливості в морському контексті можуть ґрунтуватися на таких факторах, як тривалість проекту, статус морських видів, середовищ існування та екосистем у конкретних морських районах, рівень виробництва або кількість викидів, задіяних у конкретному проекті, а також наукове та культурне значення конкретних морських районів.

8. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті 1991 р. Відповідно до Конвенції, держави-учасниці повинні вжити необхідних правових, адміністративних або інших заходів для проведення оцінки впливу на довкілля для запропонованих видів діяльності, перелічених у Додатку I, які можуть спричинити значний несприятливий транскордонний вплив. В даний час транскордонний вплив обмежується «будь-яким впливом, не виключно глобального характеру, в межах території, що знаходиться під юрисдикцією сторони, викликаним передбачуваною діяльністю, фізичне походження якої повністю або частково знаходиться в межах території, що знаходиться під юрисдикцією іншої сторони». Сторони зобов'язані встановити процедуру такої оцінки для видів діяльності, перелічених у Додатку I до Конвенції, які можуть спричинити значний несприятливий транскордонний вплив. З видів діяльності, перелічених у Додатку I, нафтогазопроводи великого діаметру та видобуток вуглеводнів на шельфі є найбільш актуальними для морських акваторій. Сторони також зобов'язані вступати в обговорення, за ініціативою будь-якої сторони, щодо того, чи може діяльність, не перелічена в Додатку I, спричинити несприятливий транскордонний вплив, і якщо вони погоджуються піддати таку діяльність встановленій процедурі оцінки впливу.

9. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості у прийнятті рішень та доступ до правосуддя з екологічних питань. (Оргуська конвенція). Повідомлення та консультації з постраждалими сторонами є невід'ємною складовою процесу оцінки впливу на довкілля у морських та прибережних районах. Ці вимоги щодо повідомлення та консультацій з громадськістю також узгоджуються з національними адміністративно-правовими принципами свободи інформації, участі громадськості у прийнятті урядових рішень та доступу осіб до природного правосуддя

щодо рішень, які їх стосуються. Ці принципи належного врядування визнані в міжнародному екологічному праві. Оргуська конвенція 1998 року розвиває ці принципи в контексті прийняття екологічних рішень і чітко визнається в Конвенції.

Стаття 4 Оргуської конвенції вимагає від сторін забезпечити, щоб їхні державні органи у відповідь на запит про надання екологічної інформації надавали таку інформацію громадськості в рамках національного законодавства, включаючи копії фактичної документації. Визначення «екологічна інформація» є дуже вичерпним і включає в себе будь-яку інформацію в письмовій, візуальній, звуковій, електронній або будь-якій іншій матеріальній формі щодо:

а) стан елементів навколишнього середовища, таких як повітря і атмосфера, вода, ґрунт, земля, ландшафт і природні об'єкти, біологічне різноманіття і його компоненти, а також взаємодія між цими елементами;

б) такі фактори, як речовини, енергія, шум і радіація, а також діяльність або заходи, включаючи адміністративні заходи, екологічні угоди, політику, законодавство, плани і програми, що впливають або можуть вплинути на елементи навколишнього середовища і прийняття екологічних рішень;

в) стан здоров'я і безпеки людини, умови життя людини, культурні об'єкти і споруди в тій мірі, в якій на них впливає або може впливати стан елементів навколишнього середовища.

Визначення екологічної інформації не обмежується навколишнім середовищем у сферах національної юрисдикції, і тому зобов'язання за Оргуською конвенцією можуть тлумачитися як такі, що застосовуються до інформації про стан навколишнього середовища в морських районах у межах та за межами національної юрисдикції в тій мірі, в якій вона відома державним органам сторін Конвенції.

Сторони Конвенції повинні бути активними у забезпеченні того, щоб їхні державні органи володіли та оновлювали екологічну інформацію, яка має відношення до їхніх функцій, і щоб були створені обов'язкові системи для забезпечення належного потоку інформації до органів державної влади про запропоновані та існуючі види діяльності, які можуть суттєво вплинути на навколишнє середовище, і щоб така інформація була прозорою та ефективно доступною. Крім того, вони повинні передбачати участь громадськості у прийнятті рішень.

Потенційним забудовникам рекомендується якомога раніше обговорити свої пропозиції з відповідними органами планування. Орган планування повинен бути в змозі визначити, чи може пропозиція перейти безпосередньо до офіційної заявки на планування, чи забудовник повинен перейти до непередбачених, але структурованих консультацій з оцінки впливу на довкілля перед подачею заявки. Існує також можливість, що орган планування рекомендуватиме прямий перехід до формального скринінгу/визначення обсягу або навіть безпосередньо до формального визначення обсягу. Структурований процес консультацій перед подачею заявки, якщо він використовується, є можливістю для розробника визначити основні обмеження та потенційні проблеми, пов'язані з розробкою. До цього процесу мають бути залучені ключові зацікавлені сторони, однак обсяг обговорень буде варіюватися залежно від пропозицій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бредіхіна В.Л. Зміст та юридична природа поняття ресурсно- екологічної безпеки. *Право і суспільство*. 2018. № 2. С. 103–109.
2. Григоренко А.В. Охорона навколишнього природного середовища. Екологічна безпека. Законодавство. Методики. Рекомендації : практичний посібник. Харків : вид-во «Право», 2017. 288 с.
3. Калетнік Г.М. Організація і економіка використання біоресурсів: підручник / Г. М. Калетнік, О. П. Скорук, Д. М. Токарчук ; Вінниц. нац. аграр. ун-т. Вінниця : ВНАУ, 2018. 296 с.